

прикладного мистецтва. Фестиваль став найважливішим засобом ознайомлення масового грецького глядача з культурою греків України.

Отже, грецькій діаспорі України належить важливе місце у здійсненні діалогу України та Греції, а її активність у налагодженні зв'язків доповнює міждержавні контакти, сприяє їх зміцненню. Протягом 1990-х - першої половини 2000-х рр. співробітництво грецьких громад України з історичною батьківщиною здійснювалося на кількох рівнях: особисті контакти (як важлива частина так званої «народної дипломатії»); посередництво та участь у зв'язках українських і грецьких міст і регіонів; співробітництво Федерації грецьких товариств України і окремих національних організацій з грецькими державними і громадськими інституціями; участь в організаційних структурах всевітньої діаспори. Залежність ефективності багатьох освітньо-культурних та соціальних заходів грецьких товариств України від організаційного та фінансового сприяння державних і громадських інституцій Грецької республіки перетворює співробітництво з Грецією на інтегральну складову розвитку грецької меншини України.

#### Література

1. Темир Н. Неутомимый генерал ( о Никосе Николаидисе) // Хронос – 1999 – № 3.
2. Выступление председателя ФГОУ, члена отдела международных связей Мариупольского общества греков Проценко Александры на заседании Совета МОГ от 20.02.2002 // Хронос – 2002 – № 3.
3. Хриса Арапоглу: Мы начали большое дело и нам его нужно делать сообща // Эллины Украины – 1996 – № 5.

**Rakhomenko S.**

#### **GREEK DIASPORA IN UKRAINE IN THE CONTEXT OF CULTURAL DIALOGUE BETWEEN UKRAINE AND GREECE**

The article deals with the main directions of humanitarian cooperation between the Greek non-governmental organizations in Ukraine and Greece. Educational and cultural aspects of relations between the Federation of the Greek communities of Ukraine and the governmental and non-governmental organizations of the Greek Republic, as well as the international organizations of the Greek Diaspora are considered.

**УДК: 316.647.5:378(043)**

**Сабадаш Ю.С.**

Мариупольський державний університет

#### **ДІАЛОГ КУЛЬТУР: ПРОБЛЕМИ ТОЛЕРАНТНОСТІ ТА ВЗАЄМОДІЇ У ВИЩІЙ ШКОЛІ (ЗА КНИГОЮ У. ЕКО «ПОВНИЙ НАЗАД»)**

В статті аналізується збірка есе «Повний назад» відомого італійського письменника, вченого та публіциста У. Еко, в якій висвітлюються питання діалогу культур та проблеми вищої школи, що на сьогодні є не лише актуальними, але й потребують поглибленого розгляду та пошуку новітніх шляхів вирішення.

У своїх попередніх працях ми вже розглядали питання наукової та літературної діяльності У. Еко [1; 2]. У цих тезах ми зупиняємося на одній з останніх перекладених робіт Еко, яка нещодавно вийшла на пострадянському просторі: «Повний назад. «Гаряча війна» та популізм ЗМІ» (2007) – це збірка есе переважно політичного змісту, надрукованих між 2000 та 2005 роками. В них Еко детально зупиняється на недавніх негативних явищах міжнародної політики, на італійській політиці, а також на науковій та технологічній сферах сучасного життя. Взагалі, в усіх цих явищах Еко вбачає не прогрес, а регрес – на його думку, західна цивілізація крокує назад, в точності повторюючи рухи рака.

Декілька статей цієї збірки безпосередньо торкаються питання діалогу культур та проблем вищої школи, які є дуже актуальними у сучасному суспільстві. Так, у статті «У неї в самої є друзі» Еко розповідає, як його з колегами на початку 60-х років запросили до Іспанії на наукову конференцію, а вони відмовилися, тому що в Іспанії панувала диктатура, й власне їм не подобалася політика іспанської держави. Але іспанські друзі пояснили, що їхній приїзд створить можливість розмови, причому досить вільної, а оскільки іноземцям закон не писаний, тим самим розширюються межі дисиденства в Іспанії. «І з тих пір, – говорить У. Еко, – ми їздили в Іспанію за будь-якої можливості, і я пам'ятаю, що інститут італійської культури під керівництвом Фердинандо Карузо перетворився на справжній оазис вільних дискусій і розмов» [3, с. 509].

Саме тоді, вважає Еко, він усвідомив, що необхідно розмежувати дві речі: політику уряду кожної країни й культурні процеси, що відбуваються в ній. «Тому, – пояснює вчений, – я завжди їздив на культурницькі заходи в країни, політична ситуація в яких мені була не надто близькою» [3, с. 510].

Еко наводить приклад з британського тижневика «Транслейтор» (присвячений проблемам перекладу), де була надрукована передовиця Мони Бейкер (фахівця в галузі перекладу). У цій статті вона говорить, що багато академічних інститутів, які були не згодними з політикою Шарона, організували збір підписів під петиціями із закликом бойкотувати ізраїльські інститути та університети, і цей збір підписів ведеться також багатьма Інтернет-сайтами під девізом «Бойкот ізраїльських науково-дослідних інститутів» і «Бойкот наукових і культурних зв'язків з Ізраїлем». З цього приводу Мона Бейкер задала від Міріам Шлезінгер і Гідеона Тур (знаменитих ізраїльських вчених) вийти зі складу редколегії журналу «Translation Studies Abstracts».

Пояснюючи це, вона зауважує, що цей бойкот – не проти особистості (*ad personam*), а проти інституції. Але від цього стало тільки гірше, позаяк це означає, що, незалежно від переконань і поведінки людини, приналежність її до певної раси, визначає ставлення до неї самої. Зрозуміло, до чого може довести принцип такого роду – якщо європейські вчені вважають поведінку Буша розпалюванням війни, то, за логікою, мають припинити будь-які зв'язки з американськими університетами, а іноземні вчені, які сприймають Берлусконі, за висловом Еко, «як типа, що підлаштовує державу під свої власні інтереси», повинні порвати усілякі стосунки з Флорентійською академією; ті, що засуджують арабський тероризм, повинні за цією логікою, вислати всіх арабів-студентів із європейських вищих навчальних закладів, не намагаючись розібратися, чи симпатизують вони фундаменталістам, чи засуджують їх.

У. Еко підкреслює, що протягом сторліть, на тлі проявів нетерпимості й жорстоких політичних розправ вистояла й вижила планетарна республіка вчених, яка прагне до взаєморозуміння і співпраці між людьми всіх країн. Руйнація цього міжнародного співробітництва, на його думку, буде трагедією для всього людства.

Не може бути звинувачена ціла держава, навіть якщо викликає обурення її уряд, як і не можна звинувачувати країну, без поправки на всі розбіжності, протиріччя і незгоди між окремими представниками чи групами її населення. «У жодній області землі не всі вівці чорні. Вважати, що всі мазані одним миром – саме це називається расизмом, – підсумовує Умберто Еко» [3, с. 513].

У статті «Коріння Європи» розглядається проблема, яка надзвичайно жваво обговорювалася в європейській пресі – «Чи дійсно необхідно, щоб була присутня у Європейській конституції фраза про «християнське коріння» нашого континенту» [3 с. 424]. Прихильники цієї формули посилаються на ту обставину, що Європа формувалася як оплот християнської культури, бо неможливо уявити собі Європу без церков, без християнських королів, без богослов'я схоластів і без численних канонічних святих.

Полемізуючи, супротивники вищенаведеної точки зору посилаються на те, що сучасні демократії засновані на світських офіційних принципах. На що перші відповідають, що європейські завоювання – це спадщина Французької Революції, а коріння йдуть до чернецтва, до францисканців. Супротивники небезпідставно закликають замислитися над тим, чим стане Європа в недалекому майбутньому, коли вона неминуче перетвориться в поліетнічну єдність. Потрібно розуміти, що це не релігійна війна, а об'єктивна необхідність прийняти рішення, визначаючи загальне обличчя європейської спільноти, виходячи з її минулого чи з її майбутнього. Якщо говорити про минуле, то ... «всі культури дають живлення пагонам інших, як далеких, так і близьких культур, але найважливіше, – як ці пагони прищеплюються. Зовсім не зайве, вказує У. Еко, у європейській Хартії було б відсилання і до греко-римського і до іудео-християнського коріння сучасної культури» [3, с. 426].

У кінці статті Еко висловлює сподівання, що, в ім'я цих самих коренів, подібно тому, «як Рим розгорнув свій пантеон для всіх богів, якого б вони не були походження, і на вищі трони пустили чорношкірих (адже святий Августин був африканцем), – об'єднана Європа так само розкрита для всіх новітніх віянь, етнічних і культурних, причому культурна відкритість має стати найглибшою з усіх європейських характеристик» [3, с. 428].

Розмірковуючи про обличчя сучасної Європи, Еко в своїй статті «Розп'яття, інструкція для користувача» прогнозує, що «через 30 років Європа стане зовсім поліхромним континентом, з усіма наслідками, що випливають з такої різнобарвності – змінами, рухами, сутичками й компромісами» [3, с. 428]. Він додає, що така метаморфоза безболісною бути не може.

І сучасні полеміки – чи прибирати розп'яття зі шкільних класів в Італії, а у Франції – про мусульманські хустки в школах, є сутичками на шляху не безболісного переходу. Еко наводить як приклад французьку школу, яка на сто відсотків світська, але саме у республіканській Франції визріло багато могутніх течій сучасного католицизму. Як бачимо, від вилучення релігійних символів із загальноосвітніх французьких шкіл французька релігійність не постраждала. І альтернативний приклад – щонайменше два покоління італійців провели шкільні роки в приміщеннях, де красувалося розп'яття між портретом короля й портретом дуче, і ці італійці стали хто учасниками Опору, хто прихильниками республіки. «Можна дійти висновку, – зауважує Еко, – що розміщення священних символів у школах не впливає на духовну еволюцію учнів» [3, с. 430].

Безперечно, хрест вже давно став художнім, всеосяжним символом. Хрест – частина культурної антропології і його символістика вкарбована в колективну уяву. «Якщо, наприклад, мусульманин бажає переселитися в Італію, не поступаючись своїми релігійними принципами, більш того – саме з метою захисту цих своїх принципів, йому краще прийняти звички й звичаї обраної країни... Приїжджаючи до мусульманської держави, – особисто я, – п'ю алкоголь тільки в готелях для європейців... і якщо кардинала запрошують з лекцією до мусульманської школи, він погоджується виступати в залі, де розвішані на стінах сури Корану [3, с. 434]».

Єдина Європа, де зростає кількість неєвропейців, повинна формувати правові та моральні суспільні засади на взаємній терпимості. Можливо, нині слово «терпіти» і вживається у зневажливому значенні, однак, свого часу Локк видав прекрасне послання про терпимість, а перу Вольтера належить трактат про терпимість. Концепція терпимості має свою історію, своє філософське достоїнство, оскільки ставить взаєморозуміння вище розбіжностей.

Не варто в школах затушовувати розбіжності, а потрібно їх обґрунтовувати. «Доцільно було б викладати в навчальних закладах історію релігій паралельно із законом божим – хоча б годину на тиждень, так щоб всі могли зрозуміти, про що йдеться в Корані, або про що думають буддисти, і щоб всі разом – євреї, мусульмани, буддисти і християни всіх напрямків – краще розуміли, звідки взялася й що стверджує собою Біблія» [3, с. 435].

Завершуючи свою статтю, Еко закликає радикальних фундаменталістів: «Розумійте й приймайте звичаї й ментальність обраної країни», а звертаючись до країн, корті приймають новоприбулих, говорить: «Нехай ваші звичаї не перетворюються у нав'язування ваших вірувань» [3, с. 435].

Підсумовуючи, варто зазначити, що проблема діалогу культур на сьогодні є не лише дуже актуальною, але й такою, що вимагає поглибленого розгляду і пошуку глобальних та новітніх шляхів вирішення. У. Еко саме і належить до тих інтелектуалів сучасності, які у своїх і публіцистичних, і наукових, і літературних працях намагаються всебічно висвітлити цю проблему.

#### Література

1. Сабадаш Ю. С. Переклад як форма збагачення культури в контексті дослідження Умберто Еко «Сказати майже те ж саме» / Ю. Сабадаш // Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал. – К., 2009. – № 1. – С. 27–31.
2. Сабадаш Ю. С. Культурологічний модернізм та естетика мас-медіа у контексті дослідження Умберто Еко «Апокаліпсис відкладається» / Ю. Сабадаш // Культура і сучасність: альманах. – К., 2009. – № 1. – С. 49–54.
3. Эко У. Полный назад! Горячие войны и популизм в СМИ / У. Эко ; пер. с итал. Е. Костокович. – М.: Эксмо, 2007. – 592 с.

Sabadash Y.

#### DIALOGUE OF CULTURES: PROBLEMS OF TOLERANCE AND INTERACTION IN HIGHER SCHOOL (BASED ON THE BOOK BY U. EKO «FULL BACK»)

The article presents the analysis of the collection of essays «Full Back» of a famous Italian writer, scientist and publicist U. Eko, where there are viewed the questions of the dialogue of cultures and the problems of modern High school, which are very topical nowadays and require deep consideration and searching for new ways of their solution.

99  
H 34  
H. CO

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ  
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ  
ДОНЕЦЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ  
ДОНЕЦЬКА ОБЛАСНА РАДА  
АТ «СИСТЕМ КЕПІТАЛ МЕНЕДЖМЕНТ»  
МАРІУПОЛЬСЬКА МІСЬКА РАДА  
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
МІНІСТЕРСТВО ЗАКОРДОННИХ СПРАВ ГРЕЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ  
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І КУЛЬТУРИ РЕСПУБЛІКИ КІПР  
ЄВРОПЕЙСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА  
ФОНД «АНАСТАСІОС Г. ЛЕВЕНДІС» (РЕСПУБЛІКА КІПР)  
ЯННІНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (ГРЕЦЬКА РЕСПУБЛІКА)  
МЕССИНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (ІТАЛІЙСЬКА РЕСПУБЛІКА)

Міжнародна науково-практична конференція

14668

# Наука та освіта в сучасному університеті в контексті міжнародного співробітництва

(присвячена 20-ій річниці Незалежності України)

23-25 травня 2011 року

## Збірник матеріалів конференції



Читальний  
зал № 1

Мариупольський  
державний університет  
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА  
м. Мариуполь

Україна – Мариуполь – МДУ

94.3  
H 34  
ББК 94я43  
УДК 061.3(063)

**НАУКА ТА ОСВІТА В СУЧАСНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА** : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (23-25 травня 2011 р.). – Маріуполь, 2011. – 565 с.

**Редакційна колегія:**

22-00-1/11

**Головний редактор:** чл.-кор. НАПН України, д.філос.н, проф. **Є. Суліма**

**Заступник головного редактора:** чл.-кор. НАПН України, д.політ.н., проф. **К. Балабанов**

**Члени редколегії:** проф. **Т. Албаніс**; акад. НАН України, д.е.н., проф. **О. Амоша**; проф. **С. Андо**; проф. **М. Аггалідіс**; д.ю.н., проф. **С. Бабурін**; чл.-кор. НАПН України, к.т.н., проф. **В. Голуб**; **М. Гончаренко**; акад. НАН і НАПН України, д.філос.н., проф. **Л. Губерський**; акад. НАПН України, д.пед.н., проф. **М. Євтух**; проф. **У. Іоаннідіс**; проф. **В. Карайоргіс**; акад. НАН і НАПН України, д.філос.н., проф. **В. Кремень**; акад. НАН України, д.політ.н., проф. **Ю. Левенець**; акад. НАПН України, д.пед.н., проф. **В. Луговий**; акад. НАПН України, д.е.н., проф. **А. Мазаракі**; проф. **Д. Мартіду Форсьє**; чл.-кор. НАН України, д.т.н., проф. **О. Мінаєв**; проф. **М. П'єріс**; д.і.н., проф. **О. Подберьозкін**; акад. НАПН України, д.пед.н, проф. **І. Прокопенко**; чл.-кор. НАН України, д.і.н., проф. **В. Солдатенко**; чл.-кор. НАПН України, к.ф.-м.н., проф. **М. Степко**; проф. **Ф. Томазелло**; проф. **С. Флогайтіс**; проф. **К. Хогарт**; **Ю. Хотлубей**; проф. **С. Цзябао**; **М. Черенкова**; акад. НАН України, д.ю.н., проф. **Ю. Шемшученко**; **А. Шишацький**.

Рекомендовано до друку вченою радою  
Маріупольського державного університету  
(протокол № 7 від 30.03.2011)

Збірник містить тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції, які висвітлюють роль освіти та науки в розвитку міжнародного співробітництва; актуальні проблеми забезпечення якості вищої освіти та розвитку неперервної професійної освіти в Україні та зарубіжних країнах; особливості співробітництва університетів із закордонними установами та міжнародними організаціями; місце мови та культури народів світу у формуванні міжкультурного діалогу; вплив грецької мови та культури на формування полікультурної особистості; інноваційні процеси та застосування інформаційно-комунікативних технологій в освіті та науці; особливості інтернаціоналізації як фактору конкурентоспроможності вищої освіти. Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та студентам.

**Збірник видано за фінансової підтримки АТ «Систем Кепітал Менеджмент»**